

Haitalliset vieraslajit ja niiden hallinta Suomessa

Luento 2 – Haitalliseksi säädetyt vieraslajit EU:ssa ja Suomessa

Vieraslajikurssi

- 2.1. EU:n haitalliseksi säädettyt vieraslajit
- 2.2. Suomen haitalliseksi säädettyt vieraslajit
- 2.3. Muut haittaa aiheuttavat vieraslajit
- 2.4. Miten uusia lajeja lisätään luetteloihin?

Mitä opit tällä luennolla?

- Tutustut EU:n ja Suomen virallisiin vieraslajiluetteluihin, eli haitalliseksi säädettyihin vieraslajeihin, joita koskee mm. kasvatus- ja myyntikielto Suomessa ja/tai koko EU:n alueella.
- Perehdyt laajemmin Suomen vieraslajiportaalin käyttöön ja sisältöön
- Ymmärrät, mikä merkitys ja mitä käyttörajoituksia on muilla haittaa aiheuttavilla vieraslajeilla, jotka eivät kuulu haitalliseksi säädettyjen vieraslajien joukkoon.
- Mitään Suomessa vieraslajiksi luokiteltavaa lajia ei saa päästää leviämään luontoon maanomistajan kiinteistön rajojen ulkopuolelle.

2.1 EU:n haitalliseksi säädetyt vieraslajit

Vieraslajiluettelo on osa EU:n vieraslajiasetusta

EU:n vieraslajiluettelon lajeihin sovelletaan EU:n **vieraslajiasetuksen** määräyksiä ja rajoituksia, joilla jäsenvaltiot pyrkivät estämään haitallisten vieraslajien saapumista EU-alueelle tai rajoittaa jo saapuneiden lajien leviämistä.

Asetus määrää kiellon luettelossa olevien vieraslajien kasvattamiselle, maahantuonnille, myynnille ja hallussapidolle.

Kaikkien jäsenmaiden tulee laatia jokaiselle vieraslajiluettelon lajille oma kansallinen hallintasuunnitelmansa, huolimatta siitä onko lajia vielä havaittu kyseisessä jäsenmaassa tai olisiko lajin mahdollista edes selviytyä jäsenmaan alueella nyt tai tulevaisuudessa.

EU:n vieraslajiluettelon lajit (syksy 2023)

KASVIT (41 lajia)

Afrikanvesihäntä
Arabiansulkahirssi
Armenianjättiputki
Brasilianvesiasteri
Haisujumaltenpuu
Ilmapalloköynnös
Isoärviä
Japaninhumala
Japaninkelasköynnös
Jättipalsami
Jättiputkiryhmä
Kampakiipijäsaniainen
Kampaärviä
Kapinnyppyheinä
Kaukasianjättiputki
Karheviuhkalehti
Kellusvesihasintti
Keltamajavankaali
Kiehkuravesirutto
Kiinanpensasapila
Kiinantalipuu
Lauttarusolehti
Loikorusolehti
Meksikonmeskite
Mesisilkkiyrtti

Oranssivarrasheinä
Peittolapaheinä
Persianjättiputki
Piinahelmikki
Pilvisutilatva
Pistia
Poimukellussaniainen
Purppurakudzu
Raastotatar
Rusopampaheinä
Seljaröyhytatar
Silkkisailikki
Siniakaasia
Susamammakonputki
Vesikajalehti
Värgunnera

LINNUT (6 lajia)

Afrikanhanhi
Intianvaris
Kuparisorsa
Pihamaina
Punaperäbulbuli
Pyhäiibis

NISÄKKÄÄT (13 lajia)

Aksiskauris
Harmaaorava
Iso-orava
Kiinanmuntjakki
Koati
Nutria
Oliiviselkäärava
Pesukarhu
Piisami
Pikkumungo
Punaperäbulbuli
Siperianmaaorava
Supikoira
Thaimaanorava

MERILAJIT (7 lajia)

Amerikanbassi
Japaninruskopuala
Juovakorallimonna
Mustapiikkimonna
Rohmutokko
Siniraitakilli
Villasaksirapu

SISÄVEDET (17 lajia)

Afrikankynsisammakko
Amerikkänkääpiörapu
Amerikanruosterapu
Aurinkoahven
Härkäsammakko
Idänkäärmeenpää
Kiehkuravesirutto
Kultasimpukka
Marmorimoskiittokala
Marmorirapu
Moskiittokala
Punakorvakilpikonna
Punarapu
Rohmutokko
Ryhmysaksirapu
Sahasbora
Täplärapu

Suomessa nähty vain pieni osa EU-luettelon lajeista

VAKIINTUNUT SUOMEEN

Täplärapu

Piisami

Supikoira

Aurinkoahven

Keltamajavankaali

Jättipalsami

Kaukasianjättiputki

Persianjättiputki

LEMMIKKILAJI TAI

YKSITTÄISET HAVAINNOT

Rohmutokko

Punakorvakilpikonna

Kiehkuravesirutto

VIERASLAJIT.FI

Hae...

Kansallinen vieraslajiluettelo EU:n vieraslajiluettelo Kirjautu sisään

Vieraslajit Havainnot Usein kysyttyä Torjunta ja hallinta

Rajauksilla löytyi yhteensä 89 hakutulosta Lataa taulukko

Kansankielinen nimi	Tieteellinen nimi	Vakiintuneisuus	EU-luettelo	Kansallinen vieraslajiluettelo
Keltamajavankaali	Lysichiton americanus	Vakiintunut	Kyllä	Ei
Jättiputki	Heracleum persicum -r	Vakiintunut	Kyllä	Ei
Kaukasianjättiputki	Heracleum mantegazzii	Vakiintunut	Kyllä	Ei
Persianjättiputki	Heracleum persicum	Vakiintunut	Kyllä	Ei
Jättipalsami	Impatiens glandulifera	Vakiintunut	Kyllä	Ei
Marmorirapu	Procambarus fallax f. v	Tuntematon	Kyllä	Ei
Ryhmysaksirapu	Faxonius virilis	Tuntematon	Kyllä	Ei
Härkäsammakko	Lithobates catesbeianus	Tuntematon	Kyllä	Ei
Punakorvakilpikonna	Trachemys scripta	Tuntematon	Kyllä	Ei
Pyhäiibis	Threskiornis aethiopicus	Tuntematon	Kyllä	Ei
Intianvaris	Corvus splendens	Tuntematon	Kyllä	Ei

2.2. Suomen haitalliseksi säädetyt vieraslajit

Suomen vieraslajiluettelo on täydennetty kaksi kertaa

- EU:n vieraslajiasetusta Suomessa toteuttava kansallinen vieraslajilaki tuli voimaan 1.1.2016. Samalla tuli voimaan myös Suomen vieraslajiasetus ja siihen kuuluva 1. luettelo kansallisesti merkittävistä vieraslajeista.
- Suomen kansallisen luettelon vieraslajeja koskevat samat rajoitukset kuin EU:n vieraslajiluettelo.
- Kansallista vieraslajiluettelo on täydennetty kaksi kertaa, 1.6.2019 sekä hiljattain 3.8.2023 vieraslajiasetuksen uudistuksen yhteydessä.

Suomen kansallisessa vieraslajiluettelossa on tällä hetkellä (syksy 2023) yhteensä 39 haitalliseksi säädettyä vieraslajia tai lajiryhmää.

Suomen vieraslajiluettelon lajit

(ennen 15.8.2023 lisäyksiä)

KASVIT (9 lajia)

Alaskanlupiini
Hamppuvillakko
Japanintatar
Kanadanvesirutto
Komealupiini
Kurturuusu
Lännenpalsami
Sahalinintatar
Tarhatatar

MAALLA ELÄVÄT ELÄINLAJIT (7 lajia, 3 lajiryhmää)

Espanjansiruetana
Hietasisilisko
Kiljuhanhirsteymä
Koirasusi
Kylänäätä
Maaoravat
Minkki
Soopeli
Vieraat lepakot*
Vieraat petonisäkkäät*

LINTULAJIT (4 lajiryhmää)

Vieraat jalohaukkalinnut*
Vieraat päiväpetolinnut*
Vieraat pöllölinnut*
Vieraat varislajit*

SISÄVEDET (8 lajia, 1 lajiryhmä)

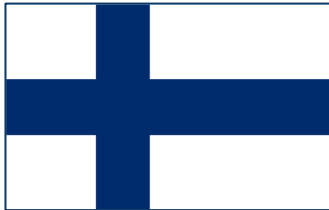
Alppivesilisko
Euroopanlehtisammakko
Hyppysammakko
Leopardisammakko
Mölysammakko
Pikkuvihersammakko
Ruokasammakko
Vihersammakot*
Vuoristokellosammakko

* = Suomelle uudet
vieraslajit

Uudet lisäykset Suomen vieraslajiluetteloon (astui voimaan 15.8.2023)

- Isopiisku
- Kanadanpiisku
- Korkeapiisku
- Mustapäätana
- Valkopajuangervo
- Viitapihlaja-angervo
- Vuorivaahtera

Kuva: Jonas Roth CC BY SA 4.0

Kuva: Dinkum CC BY SA 3.0

Miksi Suomi sisällyttää lajiryhmiä luetteloon?

Lisäämällä kokonainen lajiryhmä (esim. päiväpetolinnut, lepakot) vältettiin listaamasta kaikkia Suomessa vielä esiintymättömiä samaan ryhmään kuuluvia lajeja.

Samalla varmistettiin, että viranomaisilla on mahdollisuus reagoida tehokkaasti uusiin, ko. lajiryhmiin kuuluvia Suomelle uusiin vieraslajeihin ilman, että täytyisi käydä läpi hidas lainsäädäntöprosessi yksittäisen lajin lisäämiseksi vieraslajiasetukseen.

Lajiryhmien käyttö tuo myös oman haasteensa: joskus voi olla hankalaa tai jopa mahdotonta selvittää, onko Suomesta löydetty lajihavainto uusi vieraslaji (esim. tarhasta tai lemmikkinä karannut eläinlaji), vai omin voimin maahamme lähialueelta levinnyt tulokaslaji.

2.3. Muut haittaa aiheuttavat vieraslajit

Muut haittaa aiheuttavat vieraslajit

- EU:n ja Suomen kansallisen vieraslajiluettelon lisäksi vieraslajiportaalissa on lueteltu n. 300 haittaa aiheuttavaa vieraslajia, joista suuri osa sisältyi Suomen kansallisessa vieraslajistrategiassa* (2012) julkaistuun vieraslajiluettelo.
- Kansallisen vieraslajistrategian julkaisun jälkeen vieraslajiportaaliin on lisätty tietokortteja uusista Suomesta havaituista haitallisista tai potentiaalisesti haitallisista vieraslajeista.
- Vieraslajistrategian luettelo on kuitenkin Suomessa merkittävä, sillä monet lajeista ovat myöhemmin päätyneet Suomen kansalliseen vieraslajiluetteloon vieraslajiasetuksen päivityksen yhteydessä
- EU:n ja Suomen vieraslajiluettelon ulkopuolisia vieraslajeja eivät koske samat kiellot ja rajoitukset – on kuitenkin tärkeää muistaa, että kaikkia vieraslajeja koskee kuitenkin luontoon päästämisen kieltö (*Vieraslajilaki*** 3§).

* Kansallinen vieraslajistrategia (2012). Maa- ja metsätalousministeriö. 126 s.

** Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015)

2.4. Miten uusia lajeja lisätään luetteloihin?

Miten uusi vieraslaji lisätään vieraslajiluetteloihin?

EU:n vieraslajiluettelo

EU:n komissio tai jäsenmaat voivat tehdä ehdotuksia lisättävistä vieraslajeista, joiden osalta on tehty riskinarviointi. Riskinarvioinnissa käsitellään lajin esittelyn lisäksi muun muassa lajin leviämistavat ja -väylät, leviämiskäytännön toteutumisen todennäköisyys sekä todennäköiset haitalliset vaikutukset.

Arvioidut lajit käsitellään asiantuntijakokouksissa, joissa hyväksytyt ehdotukset etenevät komission käsittelyyn, avoimelle kuulemiskierrokselle ja lopulta viralliseksi päätökseksi.

Miten uusi vieraslaji lisätään vieraslajiluetteluihin?

Suomen kansallinen vieraslajiluettelo

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) alaiset vieraslajiasiantuntijaryhmät tekevät ja keräävät ehdotuksia lisättävistä vieraslajeista niistä havaittujen haittojen sekä tutkimustiedon perusteella. Lajiehdotukset käyvät läpi arviointimenettelyn, jossa käydään läpi lajin biologian ja ekologian lisäksi myös todetut tai todennäköiset haitat.

Arvioinnin jälkeen lajeista käydään laajempaa keskustelua eri viranomaistahojen ja järjestöjen kesken. Sen jälkeen tulee avoin kuulemiskierros, milloin kaikki halukkaat voivat jättää mielipiteensä sekä puoltaa tai vastustaa lajin lisäämistä.

Kuulemiskierroksen jälkeen MMM valmistelee käsitellyn lajilistan eduskunnassa hyväksyttäväksi hallituksen esitykseksi vieraslajiasetuksen päivittämisestä.

Lisätietoa luentoan liittyen

Maa- ja metsätalousministeriön vieraslajisivut mmm.fi/vieraslajit

Vieraslajivastuuministeriö, Vieraslajiasioiden neuvottelukunta, uutiset vieraslajilainsäädännön muutoksista.

Vieraslajit.fi

Vieraslajihaku: [Vieraslajit.fi/lajit](http://vieraslajit.fi/lajit)

Yhteenveto opitusta

Vieraslajien käyttöä rajoittava lainsäädäntö koskee EU:n ja Suomen vieraslajiluetteloihin lisättyjä lajeja, joita kutsutaan haitalliseksi säädetyiksi vieraslajeiksi.

Jokaisen EU jäsenmaan tulee laatia suunnitelma EU-luettelossa olevien lajien varalle, vaikka laji ei todennäköisesti selviäisi jäsenmaassa nyt tai tulevaisuudessa.

Luetteloiden lisäksi Suomessa ja EU:ssa on muitakin haittaa aiheuttavia vieraslajeja, joita ei ole vielä lisätty luetteloon.

Finvasive LIFE LIFE17/NAT/FI/0528

Life on Euroopan unionin rahoitusjärjestelmä, jonka tarkoituksena on kehittää yhteistä ympäristöpolitiikkaa ja lainsäädäntöä tukemalla luonnonsuojelu- ja ympäristöhankkeita eri puolilla Eurooppaa.

VieKas LIFE (2018–2023) on Suomen luonnonsuojeluliiton vetämä haitallisiin vieraslajeihin keskittyvä hanke, jonka tavoitteena on lisätä suomalaisten kuntien ja asukkaiden vieraslajitietoisuutta sekä edistää vieraslajien kartoitus- ja torjuntatoimintaa.

Tämän kurssin luentojen sisältö ja muu hankkeen tekemä viestintä edustaa ainoastaan Suomen luonnonsuojeluliiton koordinoiman VieKas LIFE -hankkeen näkemyksiä. CINEA/Euroopan komissio ei ole vastuussa kurssin sisältämän informaation mahdollisesta käytöstä.

JYVÄSKYLÄ

